

Managementul investițiilor publice în Moldova: prioritățile de reformă

Investițiile sunt esențiale pentru creșterea și dezvoltarea durabilă a oricărei economii. Acestea au o importanță deosebită pentru o economie în tranziție care a cunoscut o depresiune severă la începutul procesului de tranziție, caracterizată prin retragerea investițiilor și o depreciere semnificativă a stocului său de capital, iar Republica Moldova nu diferă în acest sens de alte economii în tranziție. În timp ce creșterea economică durabilă a fost înregistrată în Republica Moldova începând cu anul 2000, stocul de capital public, ca pondere din Produsul Intern Brut (PIB), a continuat să scadă pe parcursul perioadei. Conform Raportului tehnic al Fondului Monetar Internațional (FMI) - „Evaluarea Managementului Investițiilor Publice” din 2019, stocul de capital public a scăzut la 58% din PIB, față de 75% în 2000.

În anii următori creșterea nivelului investițiilor productive va fi vitală atât pentru modernizarea cu succes a stocului de capital al economiei moldovenești, cât și pentru realizarea unei creșteri durabile și a dezvoltării socio-economice.

Pentru a atinge acest obiectiv, sunt necesare reforme în domeniul Managementului Investițiilor Publice (MIP) în Moldova. Aceste reforme ar trebui să vizeze îmbunătățiri în trei domenii interdependente:

Îmbunătățirea legăturilor dintre prioritățile strategice, proiectele de investiții și finanțarea disponibilă. Acest lucru va asigura că Programul de investiții publice din Moldova derivă din cadrul strategic al țării și ține cont explicit de constrângerile de finanțare.

Un alt domeniu este consolidarea proiectării și gestionării eficiente a politicii de investiții. Aceasta va aborda bugetarea persistentă și cronic supraoptimistă și execuția sub nivelul preconizat al bugetelor pentru investiții în Republica Moldova.

Cel de-al treilea domeniu vizează extinderea acoperirii cadrului de reglementare MIP și simplificarea conținutului acestuia pentru a-l face operațional și simplu în utilizare. În prezent, acoperirea cadrului de reglementare MIP este foarte limitată, reprezentând mai puțin de 20% din totalul cheltuielilor de investiții publice, iar regulamentul care stabilește examinarea, selecția și monitorizarea proiectelor de investiții de capital public din Moldova este prea complex.

Consolidarea legăturilor dintre priorități, proiecte și finanțare

În ceea ce privește primul domeniu, este de remarcat faptul că Strategia Națională de Dezvoltare Moldova 2030, care oferă orientarea strategică generală pentru țară, nu include estimări pentru investițiile necesare atingerii obiectivelor specificate în Strategie. Strategia se bazează pe obiectivele de dezvoltare durabilă și ia în considerare obligațiile internaționale ale Republicii Moldova, inclusiv obiectivele din Acordul de asociere. Strategia va deveni operațională

printr-o serie de strategii sectoriale care sunt în curs de elaborare sau actualizare.

Pentru îmbunătățirea legăturilor dintre prioritățile strategice, proiectele de investiții și finanțarea disponibilă este esențială finalizarea la timp a unui Plan național de dezvoltare, bazat pe Strategie. Planul urmează să fie elaborat de către Cancelaria de Stat sub forma unui document pentru trei ani, care încorporează prioritățile strategice ale Guvernului și acțiunile politice pe întreaga perioadă. Planul național de dezvoltare ar trebui să ia în considerare constrângerile de finanțare disponibile și obligațiile internaționale ale Moldovei și va fi actualizat anual anterior finalizării și aprobării Cadrului bugetar pe termen mediu de către Ministerul Finanțelor. Din păcate, actualmente există doar un proiect preliminar al primului Plan național de dezvoltare care urmează să fie finalizat de către noul guvern. Respectiv, acesta nu va contribui la planificarea bugetară pe termen mediu pentru anul 2021. Privind în perspectivă, actualizarea Planului național de dezvoltare pentru 2022 necesită să fie finalizată la timp pentru a contribui la următorul cadru bugetar pe termen mediu (2023-2025).

Politica de investiții

În ceea ce privește politica de investiții, există un potențial considerabil atât pentru îmbunătățirea elaborării, cât și pentru creșterea eficienței implementării sale în Republica Moldova. Un indicator important al deficiențelor în proiectarea și implementarea investițiilor în Republica Moldova este bugetarea persistentă și cronic supraoptimistă, precum și execuția sub nivelul preconizat al bugetelor de investiții. Proiectarea și implementarea politicii de investiții în Republica Moldova ar trebui să ia în considerare în mod explicit capacitatea de absorbție a țării și finanțarea disponibilă, pentru a asigura implementarea proiectelor de investiții în termenii prevăzuți. Conform raportului FMI „Evaluarea Managementului Investițiilor Publice” 2019, sectoarele drumuri și energie domină investițiile publice din Moldova, dar există și investiții considerabile în domeniul alimentării cu apă și canalizare, justiție, educație, sănătate și investițiile autorităților locale.

Cadrul de reglementare pentru Managementul Investițiilor Publice

În cele din urmă, o importanță semnificativă pentru eficiența investițiilor publice este facilitarea apariției unui cadru de reglementare adecvat pentru MIP în Republica Moldova. În prezent există o acoperire incompletă a cadrului de reglementare. În plus, cadrul de reglementare existent este împovărător și greu de aplicat în practică.

Regulamentul 1029 din 2013 cu privire la investițiile de capital public reglementează evaluarea, selectarea și monitorizarea proiectelor de investiții de capital public ce depășesc 5 milioane lei. Cu toate acestea, regulamentul nu se aplică pentru majoritatea investițiilor de capital din Moldova, deci nu acoperă investițiile agențiilor guvernate de propriile legi, cum ar fi Fondul Ecologic Național, Fondul Rutier, Fondul pentru Agricultură și Fondul pentru Dezvoltare Regională. Mai mult ca atât, Regulamentul 1029 nu vizează proiectele de

investiții de capital furnizate prin finanțare externă în cadrul acordurilor dintre Republica Moldova și partenerii săi de dezvoltare. În plus, regulamentul este foarte dificil de aplicat în practică.

Pentru realizarea obiectivului general al Proiectului și anume cel de a consolida capacitatea autorităților moldovenești pentru a planifica, pregăti și gestiona proiecte de investiții publice, echipa Proiectului a venit cu propuneri concrete către Ministerul Finanțelor pentru a simplifica Regulamentul 1029, a-l face operațional și ușor de utilizat. De asemenea, echipa Proiectului a propus extinderea acoperirii cadrului de reglementare MIP revizuit pentru a include toate investițiile în Programul de investiții publice din Republica Moldova.